

1.

Skipsfrond á Eyraalbakka
I. 1718.

Litja Annáll, eftir sérgjafi Halldórs son.

..... Færi kaupfórs komu hingað um sumarið, en seint í Aug-
usto kom almennu sigling frá Danmörku, og með þeim eitt stótt
varnarsteip, hét Gottuleyng, eitt af þeim, seint lekið var frá Evrostum
fyrir fámum árum. Lá það í Hafnarfirði. Með því komið á Antman-
rin Niels Fiehrmann. ....

Sumardaginn fyrsta í vetri (það var 23. Október) lagði stríðsstépið
út, og með því nokkur sumariðsteip; gerdi upp á þau stór storm; þó
komust kaupfórir fram, en stríðsstépið hekkist upp í Botlakshafnar-
vík þann 4. Nóvember af skelfilegum útsýningi. Voðspundur þeir
þar strengjum og höftrót svo alla nóttina; þann 5. Nóvember
hjúggu þeir af sér mösturinn og höstunum efstu stýrkjunn í sjóinn.
Síðan hjúggu þeir alþeris strengjum og drifu upp í Botlakshafnar-
heid. Komust allir lífs af, 170 manns, fyrir utan 8 menn, sem höfdu farid út á
einn flaka, áður en togin voru afhöggin.

Sjötum áðurinn, Þeynjólfur Þórðarson tók þingvitni heitinn í und-
veru Antmanns og landfóretans. Þessu folki niðurstéttum veter-
inn í Rangárvalla, Árnæs, Kjósar og Gullbringuvíkum.

Captaininn Juchum Friis var í Þessastöðum og stríðspresturinn
nið nóttunum öðrum. Í Skálholti voru þeir: Lauteuast einn, Þarkstær
og einn unglingur.

Á fleiri stöðojnum voru tozer og jafuvel þeir.

Undir Jóssmessu um sumarið eftir voru 50 af þessu folki sendir vestur
í Suðfellsnesvígju, til að sigla þaðan með kaupfórumum og voru þar

Fram eftir sumrin, en helginn af þeim fór sudur affir. Allt þetta folk seildi hédan um sumarið; nokkur guldur fjórustu launum með óþapilögum barnveignum. En fyrir kost þeirra borgadi Kongsins vegna laudfógetinn Cornelius Muff. Eigi vita menn dóm til. ad svoðdan stridssteip hafi strandad við þetta land.

Acannus-annall, eftir Þord Þordarson þing. i Hoannu, Dólm.

1718, 7. nóvember strandadi Varmansteipid "Pottkuborg" ad nafni, skamt frá Kobláskhofu austur; voru þar i, ad sogn 180 manns, 7 af þeim dóm af flaka, sem þeir fóru i og muntu sá skyldi flýja til lands, en hinir komust af.

Var þeim um veðurinn steipt og stekkad i bói um Rangárvalla-Árnas og Eulbringusystur, 3 voru i Skálholti, 4 i Þessastöðum einn af þeim Kapteinninn, með gullhring i höru eyra. (Eg kom þar um sumarið eftir og til fundar við Antmanninn). En um sumarið eftir komu þeir undir Jobul, og voru iðrusettir hjá megarði bændum til þess Steip sigldu.

Árbætur Jóns Espólins 8 hl. bls. 42. og 44.

1718 þá kom út seint i Línastetti hersteip, það er Pottkuborg hér, ok með þeim kaupfóris til sérhverrar hafnar, all i floto saman, var i hersteipinu efills Frichmann austurdrer. . . .
Foðfæðing annan i vefri gjordi þá vedur miltid, só var 28^{ti} dagar

Októbermánda.....

A allri heilagræðu ..... fain dógnun seinnu - (þín er og var 10. nóv. J.P.) kom veður mittid, þá er varnarsteipid hafdi útlæst, það er flutt hafdi hingat amtmannim, og brant það við Hafnarsteid í Árnassýslu, lýndust 7 menn, en 156 komust af og vistuðust, vidu fyrirmenni á Þessas tóðun, en prestur í Kesi og sex aðrir, okkudu menn, ad Brynjólfur Þordarson Þorlacius hefði eigi farið varklieta af hófium.

Sojnum þessum ber eigi alveg samman meir tólu áhafnar steipis ins:
Litja-annáll segir ad á steipium hafi verið 180 menn og 8 af þeim farið.
Kvannus-annáll - - - - - 180 - - - 7 - - -
en Árbættur Espóluis sojja - - - - - 163 - - - 7 - - -

Minn malasojar og einnig sojar af þveidi formanni (f. 1777, d. 1863) geta meir það, ad einn steipbrotnanna hafi fangid lagst ad Vellingaholti - en hann hefði ekki verið einn af hinum Tria 8 er forust vid Strandid, því ella hefði hann verið jafn adur ad Hjalla ad Stollseppi - og hafi hann verið valinn upp umri 100 árum sidar in Vellingaholts kirkjuyardi, eftir ad Tomas prestur Eitnumdonna forði kirkjustadinn vegna sandholis frá fjörða in austan vradu haldinn norður fyrir það. Var verk þetta ottad Þoroaldi nokkrunum tímum syni bónda ad Efri Grof, Vellingaholtshreppi og Markús; Traustholti skólna í því steyni ad nota uppvalringium til þess ad ná í þeninga fyrir þá, en svo ella hittist í, ad só sam upp hon, var dauður maður og stíllu þeir eigi tungu þá, en hann taladi og hann eigi þá Þoroald né Markús; gáðu þeir því engin not af honum haff og þeir eigi komid honum fyrir aftur, so þann vankunnatta þeirri í göldrum;

Kunnáthi þeirru náði elski lengra en það, að geta vatnid hanna uppi.
Þrángi réiddist á þá flegra yfir því að vera ónáðadur eftir svo langa og
vora hvíld og svöfn í nærri 100 ár.

Það var Þorvaldur, sem uppvakninguna hafði á heildi, því hann þótti
kunnur eitthvað fyrir sér, en þó fór það svo, að draugurinn réddist með
miskelli heift að Markúsi og glíndu þeir hvad eftir á milli og völd draugi.
Jafnan undir, en réddist á Markús jafnóðum aftur. Lauk vidur einu
þeirru með því, að Markús og Þorvaldur komust undan drauga, og
koma Markús heim vid illan leik og völd flögaveikur upp frá því, enda
fylgdi draugi honum jafnan síðan, og flögaveikun völd síðan atgeuz
í atf Markúsar.

Þorvaldi mun ekki hafa verið eins hett og Markúsi með fylgi þess
draugurinn vid sig, en til Þorvaldar leitadi Sigurður Gottsveinis-
son síðan nu liddinni með Kútl og þá hann gullhring að Sigurði í
móti, þriðbroðrum og vandaðan nið, en honum hafði Sigurður stolid frá
sér Oddi Svennisyni að Stóranúpi.

Hringurinn var slitinn nokkud þótt lítil hefði verið notadur, því Þor-
valdur í Efri Geög hafði stakid hann nokkud stau og atlad að nota dvestid
til latsninga. Aldrei meðgattu þó Sigurður Gottsveinis son hringstuldinn úr
Kúpskirkju, þótt Þorvaldur fulltpti og meðgeuzi að hann hafi þeizid hann
að Sigurði fyrir voutaulega lidveizlu með góðum eða Kúbli.

Þennan gullhring séra Odds Svennissonar hafði smíðað Þorgrímur gull-
smíðar Thomsen í Þessastöðum, fadir Grímur Thomsen fyrir veidni ána
stíffrófats Helgasmar en itogadi hann handa 3ra Oddi Svennisyni.

Nu Þorvald þennan Gunnlaugsson hegrdi sj ymsar sáur í myndum
minu, en hvort það var hann eða einhver annar Þorvaldur Kyj-

adru er Villingahaltshreppi, sem hefi autsmeguid Skjapla-Valdi, er
eig elsti alveg vissum, en þó latur þad uorri með þinum, því Þorvaldur
Efri Grof mun hafa verið afi Þorvaldar þess, er bjó ad Volungendis þoti mi
fyri 40-50 árum og sá eig þann og heyrði, sem strefsbreyfnum manni
mijof.

Annars virðist mér mi, ad 220 árum lidnum eigi vera heft um
strand þetta annad ad sozia en þad, ad stípsid hafi hlotid ad liggja
i þeim annu arotur af Þorláks höfu og þad heitid er þá midju Hafnar-
steidi, en heitid i Skotuböð, sem er vestast og með miklu iðfyri, né
heldur i Hásteinum, því á hvorugnum þessum stad. hefti neinn maður
getad þeimist lífs af. ið aenstauvrið Hafnarsteidi, þegar Hásteina
frýftur, en svo ad dýrpt, ad eigi er fott ad ganga sjávar málid, sökum
þess ad brinnaldan brotur er, badi með lajnum og hánum rjó, vid þotur
manni, og sé maður þar í ferð, sem notkud kallan vidur og sand-
aldummi, ná loft Stóra stardi, verður maður ad flýja undan þeim einu
og þotur þoga, til þess, ad heida elti i Stór rjó og brini.

Stípsid er nefut Gotteubog, en mun hafa heitid Gottheubog (ftb. Juleubog)
og þad brotist upp á hákaupum náloft Stóra stardi. Á þann veg
einu er heft ad hugsa sér björgum þinum mögum manna, er af þorum st;
þinum hafa vitaulega farist strax er þeir fóru frá stápsinu, hvort sem þeir
hafa verið i flesta eða, sem trúlopa er, á bati. Aftalabrinid i þessum stöðum
er svo stotfellt og ógilegt - rétt fyrir undan þotur manna. - ad ógilefti hvergi
séd þad einu tígnarlegt né ógulegt.

Þaða Skendingarbolma, sam
i milli Stóra stardi og Hafnarsteidis

Reykjavík, 9. sept. 1938
E. J. Arnaldur

6.

Skipsfrønd i Eyraarbálku
I. 1781.

Vi þingabók Árnassýotu 1781:

Anno 1781 d. 22. Septembris, setti ég í Eyraarbálku í Kaupmannsins íbúðarhúsi gestarétt til að halda löglegt forhöf um ströndum þóst-Jaþarinnar Sildens; og innsefndi undirskrifada 2 dæmum til réttarins fjárnistu sem lögvitni; var svo fyrst fram lagð Votög af Kaupmannsins Hartmanns Journal í Eyraarbálku handilstað pro A^o 1781, fyrir svo vidt sem áhróvi Jaþarinnar Sildens komu inn til hínu strandadi; Votoget fyrir trettínum ^{ev} upplösis^{er} ord fyrir ord svo leidis hljóðandi sem tilgr.:

Votög af min daglig holdende Journal paa Prebæltshandilstað pro 1781 for sau vidt angaar Jaþen Sildens komme inn til den strandede.:

Kaudagden 17de Septembris Ostvind med graar léift og maa-
delig Huling - Klokken 8de formiddag saau Jaþen vest fra os,
som haar ostover; Over Rodsen blev Strax beordret at mod-
tage Skibet, og under Rodsen i midlertid at logge Tougen paa
det instet maatte forsømmes; I midldag blev det tykt luft,
med lidet Regn og Vinden S. S. O.

Eftermiddag, Klokken 3, saas Jaþen igen som da holdt lige
paa Haanen, men kom dog ikke til Anker for en Klokken 5;
Rodsen kom ikke i hand og vi stættede enten var for sidlig
til Dag eller for sin Huling.

Fersdagen d. 18de C. S. O. tyk Luft og temmelig Bløst;

I mod Middag stillede Vinden noget med fordeleende Luff; Japen satte Flag fra Toppen og siden fra Champsanen, som her fra blev besvaret, men formedelst Berudning(?) Kunde ingen Baad herfra ud komme; da hand nu vedblev at flage og skjone (?), sende jeg een Mand over Land til Tholachshavn, som forhaabentlig i Morgen bringer Indberetning; Fald Vejret ikke forinden tillader herfra at soje den. Luffen fatt Regn, men bedre Vejr; Storken en Storm af Syd. —

Onsdagen 19de - Syd; blaste en forferdelig Storm, med himmelhøj Sne - engang, Denne hele Dag Kunde vi for .... og begyndte at frygte for den aller værste .... som og saa (des værre) blev sandet udfølgende —

Torsdag 20de N. O. maadelig Kuling; for om Eftermiddag kom mitt Bud og bragte den høyst bedrøvende Tidende at Japen stod paa Stranden og var veent i Stykke, men ikke en Sjæl beholdt Livet hvortæn og Swebets Mandskab eller de udsendte Rodsfolk, som vare 9 mennestier tillige med Assistent Vidalin der var fulgt med RodsBaaden. Jeg sendte strax til Sysselmand Finseu for at bede om hans udsendelse. —

Freilag d. 21de S. W. stiv Kuling og stærk Regn.

K.B. I Gaar aeffes afsendte jeg een Mand for paa Handeleus Vegne at paase det bjergede ... der vare tilkomne nogle Folk fra Tholachshavn; I Aften kom Sysselmand hr. Finseu.

Saa vidt Preback d. 22^{den} September 1781.

Christian Hartmann.

Til stadar voru skrifaðir Hannes Jónsson í Ferjunesi (á vísu
 að vera Ósýrarnesi? J.P.), sem best keldur til að iaghtaha eitaufo-
 forretningar við norðverandi Forth; undir Assistentar Hinchel
 og Hau Rassen, samt Beikinnu Haagen Jensen Møller, sem
 tofa að vitna hér fyrir Rekinnu undir fallsmat effri aflöjdan
 Eyð allþað þeim er vitaulegur um þau Tíðelli er hafa hendi
 þótt. Þáfrin Tíðelli frá því fyrst til heimar sáð hédan frá Kaup-
 stáðnum þann 17de þessa mánaðar til þess bráð af henni þann
 þann 20de þessa mánaðar með þar að leitandi Kríggumstáðnum;
 hvar effri Eyðsins útlejgning var fyrir þessum 3um Handelsbetjentene
 á Dönsten upplasin og að því gjörðar aflöjda hver þeirra fyrir sig
 með upphættum þremur fingrum Eyð; þeirrar meiningar sem áður
 skrifad er;

Var svo 1° Assistent Hinchel examineret; sem vitnar í öllu
 samhljóða því sem Kaupmáður Hartmann uppléttuadi í sínu Journal-
 Udtog hér til forðu við þann 17da 18da og 19da September að undan-
 teknu því, að vitnid segist ei noie hafa observerad af hverri átt
 vindurinn var í hvent sínu. Vitnid leggur það til, að Kaupmáður
 hafi sþætt undir lóðsinn að þann 18da September, hvort ei vori mögu-
 legt að komast hédan út í Japfinu, hvar til undir lóðsinn hafi so²árad nei;
 So vitnar og vitnid, að þann 20de þ. m. effri midlagrim hafi ^{manninn} Kaupmáðurinn
 Þod Honið með þau Tíðelli, að Japfin stóði ströndud og vori hér úti í
 smudrim, og að eugrim máður, hvorki af skipsofólkinu né þeim er íb foru
 í Róðstáðnum, er voru 9^u fyrir utan Assistent Vidalin vori lifandi og
 elthert af þeirra danda létinu vori fundid; elthert af göðsinn vori heldur
 uppléttid því utan nokkvar þómar þunnar, sem sjórinu hefði brokid. —

Þann 21da hafi verið hvasstíðri og stórt högn, þess sama dags hófð hafi og kaup-
máðurinn sent einn mann til að gá eftir því sem bjargad hafi orðið, upp í höndlunar
innar vagna.

Assistentkassan og bryllur Haagen vitna í öllu samhljóða fyrsta vitninu Assi-
stent Hinchel, og sem þessi 3 vitni sögðust ei kunna víðara til upplýsingar
að vera í þessari sök, en þau frá réttinum dimittu. Þar eftir komu fyrir réttini:
Gunnar Parnatielsson á Háeyri, Símon Eyjálfsson í Skinnstöðum Jón Magnússon
undirlöðs, Oddur Oddsson og Jón Eitason, sem lofðu að vitna hér fyrir réttinum
undir fallsmál eftir aflagdan Eyð allt hvað þeim er vitaulegt um þau tilfelli, er
hafa heudið þótt þar hafa Sildan frá því fyrst til hennar sást þaðan frá kaup-
stöðnum vestlindum mánudag þann 17da September, til þess vopstíðs af henni
faust í Skidum þann 20da sama mánudag, hvar eftir lýðsin úttegging
var fyrir þeim 5 hér nefndu vitnum upplýsingar að hvern gjörðu sér hvert af
þeim aflagdan fyrir réttinum með upprettum þremur fingrum sömu meiningar
Eyð sem áður skrifad er. Hvar eftir 4ta vitnið, Gunnar Parnatielsson oxinnad
vitnar í öllu samhljóða undir Assistent Hinchel með þessum nimbreyting, að
vitnið stöðfestir hvað kaupmáðurinn Jounal hafi við hvern dag ántil það
um vandrættina, en sögðust ei kunna grant að vita um vandrættina nimbreyting
uppá vissan klukkutíma; svo sögðust hann ei heldur hafa séð þar hafa flagg
eður stíone þann 18da September.

Vidara sögðust vitnið ei kunna að vera í þessari sök til upplýsingar.

5ta vitnið, Símon Eyjálfsson vitnar í öllu samhljóða 4ta vitninu; 6ta vitnið
Jón Magnússon undirlöðs vinn, og til stendur hann að þá kaupmáðurinn hafi
spurt sig þann 18da Sept. hvort ei vori niðurglept að komast þaðan úti þar hafa,
hafi vitnið svarad nei, svo sem það og virkilega verið hafi.

7da vitnið, Oddur Oddsson vitnar samhljóða 4ta vitninu. 8da vitnið Jón

Gistason, sem er sá maður, sem hefur myndurinn sendi þessu laud.
til Thordaltes hofnar þannu 18da Sept. vitnar í öllu samhljóða 4ta vitnum.
Þannu 18da Sept. segist vitnið hefa fundið löðbátinn Þóinn, óþrotinn
upprekinn í Skeidum, og sem vitnið segja að ei framman viti að þessu
er á milli að gefa neðverandi söð nokkra upplýsing; er þá aufró
réttinnu dinnu. —

Actum die et loco ut supra.

S. Finsson

(Sigs.)

Þorólfur Tuzimundarson

(Sigs.)

Gist; Simonarson

(Sigs.)

Þótt Jafnir Seldur hefir farist vestan við Einarshafnar-
sund og Þjóssu, þótt löðbáturinn veri „upprekinn í Skeidum“ þó
áttin hefir verið austflog og stráurinn (Fallid) er ávalt aða ofta
vestur með landinu, enda segir l. vitni, að stípið standi strandað hér úti í sundinu, en
þar munu stelli vera átt við Einarshafnar sund, heldur Þjóssu, sem var stór stípskeldin glitlu vestar.
Sundin komu saman að einu vörðu, áður en beygja austur lönd og hófningu. Orðið „stíoni“, er
sem hefir dýpi „athugun“, t.d. í seflum, viðbráðum, til innsiflungarinnar: „Vera tilbráðin“.

Reykjavík, 9. Sept. 1938

Jafnir